

Gråspetten i Älby

Urpo Könnömäki

En gråspett har de senaste vintrarna skådats på den välkända fågelmatningen i Älby (Nyponvägen 7). Spetten har varit lite lynnig i uppträdandet, både när det gäller tid på året och tid på dagen. Vissa personer har sett fågeln direkt de kommit dit medan andra åkt förgäves flera gånger, vilket gjort eftersöket extra spännande.

En kulen morgon den tjugonde januari 2005 svepte min blick som vanligt över fågelmatningen. Till min stora förvåning dinglade en gråspett *Picus canus* på talgbollarna i körsbärsträdet närmast utanför vårt köksfönster. Jag vet sedan barnsben att gråspetten gärna kommer till talgen under vinterhalvåret, men hade inte väntat att få se den på vår matning på Mälaröarna. Annars är fågelns huvudsakliga föda insekter, insektslarver, gärna myror och myrägg. Den som inte är så väl bevandrad med fåglar kan lätt missta sig och tro att den är en gröngöling. Fåglarna är

snarlika i färgsättning, båda är grönaktiga men där gråspetten särskiljer sig med sitt grå huvud. I Finland kallades den tidigare för "gråhuvad spett". Gråspetten är i storleksordning mitt emellan större hackspett och gröngöling. Enligt min erfarenhet och vetskap äter gröngölingen heller aldrig talg.

Gråspetten, en hona, återkom till matningen under ett par veckors tid innan den försvann. Den kom ett par gånger om dagen och åt i ungefär tio minuter och flög sedan bort till en och samma ek. Där hoppade den uppåt längs med

Gråspetten i Älby, januari 2007

Trädgården i Älby med väntande fågelskådare.

stammen och flög sedan sin väg. Varje gång den kom till matningen landade den först längst ner på stammen på körbärsträdet och sedan hoppade den längs stammen upp till talgen. Den flög aldrig direkt till maten.

Några nöjda fågelskådare hann kryssa spetten 2005 och den sjätte februari 2006, en kall morgon med fjorton minusgrader, fortsatte så historien om gråspetthonans närvaro i Älby. Återigen dök den då upp vid matningen. Fågeln betedde sig på exakt samma sätt som föregående år och var med stor sannolikhet samma individ som återkommit.

Andra veckan i mars var det riktigt kallt, mellan tio och tjugo minusgrader varje dag hela veckan. Under den perioden kom spetten flera gånger om dagen till matningen och åt varje gång i 10–20 minuter för att sedan flyga iväg enligt samma mönster som förut. Ibland kunde den stanna i området sittande blickstillt halvtimmesvis i ett slags viloställning, högst upp i någon trädtopp eller på någon gren. Till förtret för många skådare försvann spetten efter den kylslagna veckan, det var många som ännu inte hade fått se den. Nu verkar det emellertid som

om spetten har blivit hemmastadd vid vår matning.

Den nittonde januari 2007 dinglade gråspetthonan återigen på talgbollarna. Nu kunde man uttrycka sig som "same procedure as last year". Under helgerna väntade ett stort antal fågelskådare utanför vårt hus timme efter timme med varierande framgång. Vissa fick se spetten efter bara några minuter, andra lyckades missa den trots flera försök. Vem har sagt att fågelskådning är tråkigt eller rättvist? Fågeln sågs sista gången den 15 februari 2007.

Redan den 14 november såg jag till min stora förvåning gråspetthonan igen på talgbollarna. Hon kom två månader tidigare jämfört med föregående år, men allt stämde i övrigt med beteendet. I höst har gråspetten fått tuff konkurrens om talgen av fem större hackspettar som ofta attackerar den vid matningen. Sista dagen den sågs 2007 var den 27 december.

På rapportsystemet Svalan har Älby blivit ett välkänt namn långt utanför kommunens gränser tack vare gråspetten. Mest långväga ifrån var en person från Malmö, tyvärr hade han varken tiden eller turen med sig.